

Malone je pobil Bryana in žel velike ovacije

Odlučitev, da li se bo proces nadaljeval s predložitvijo znanstvene evidence o evoluciji ali pa se takoj zaključiti s krivdorekom, pride danes. Debata o predlogu zagovorništvu, da nastopijo znanstveniki kot priče, se trajala včeraj ves dan. Vsi zagovorniki in tožitelji so govorili, dočim je porota ves dan sedela zunaj na vrtu. Podrobnosti poteka obravnave v sredo.

Dayton, Tenn., 16. jul. — Bit-med zagovorništvom in tožilstvom glede kompetentnosti znanstvene evidence se je nadaljevala danes ves dan. Vsi odvetki na obeh straneh so imeli sedo. V debato o veri in evoluciji se je spustil tudi stari ryan in vročično zagovarjal biološko in ustvarjenje človeka v e-m momentu. Govoril je tudi ryanov sin. Sodna dvorana je bila natlačena kot še nobenkrat prej; bilo je veliko število žensk mladine. Ko je stari Bryan začel govoriti, je množica v dvorani in zunaj dvorane aplaudirala pet minut. Dudley Field Malone je nato pobil Bryana. In odšel se je čudež. Malone je s svojim mojsterskim argumentom osvojil daytonske fundamentaliste! Ko je nehal, je bil blazv večji kot pri Bryanu. Tako gromovito je bil aplavz, da je dnik strmel in birači niso mogli pomiriti poslušalcev — ker sami plaskali.

Odlučitev, da li bo smelo zagovorništvu podati znanstvene dokaze o evoluciji, pride jutri. Očno mnenje je, da sodnik pogne z Bryanom in pošlje znanstvenike domov. V tem slučaju proces takoj končan s krivdorekom. Mnogi pa mislijo, da je dnik Raulston sam postal raven, kaj bodo povedali znanstveniki in jim mogoče doli pričanje. V tem slučaju obnova lahko traja še teden dni več.

Dayton, Tenn., 16. jul. — Obnova proti prof. Scopesu je prčno prišla v štadij, ko se i-lajo meriti znanstveniki in fundamentalisti z Bryanom na čelu. Argumenti, ki pridejo zdaj na rsto, se bodo tikali dveh vprašanj: Kaj je evolucija v splošnem in ozirom na postanek človeka? ali je v evoluciji kaj, kar naprotuje bibliji glede ustvarjenja človeka?

To sta vprašanji, ki ju Scopesovo zagovorništvu zastavi svojim pričam. Stališče zagovorništvu je bilo odkrito včeraj popoldne, ko je nastopil prvi znanstvenik kot priča. To je Maynard M. Metcalf, profesor in razskovalni učenjak v zoologiji in evoluciji na Oberlinu. Zagovorništvu ima pripravljenih še sem znanstvenikov in modernističnih pastorej, ki vztrajajo, da tudi kristjan lahko prizna evolucijo.

Ker še ni bilo rešeno vprašanje kompetentnosti znanstvene evidence, je sodnik odstranil poroto iz dvorane za časa Metcalfovega pričanja. Toda porotniki so vseeno slišali vse, ko so sedeli na klopih pod drevesi zunaj sodnice — pod aparatom mikrofonov, ki raznaša govorenje v dvorani daleč naokoli: Moške, farmarji, ki so sami priznali, da ne čitajo drugega kot biblijo in morda kak obiskurni lokalni časopis — eden med njimi sploh ne zna čitati in pisati — in da so o evoluciji slišali znanstvenika o tem velikem vprašanju na dnevnem redu, toda razumeli niso najbrž nič. Smejali so se. Besede "nebula, protoplazma, ameba" so njim španska vas.

Tožiteljstvo je včeraj odprilo in v eni uri zaključilo svojo stran procesa. Precej dela je bilo izvršenega četrti dan obravnave, dasi ni manjkalo običajnih konfliktov in odmorov. Dvorana je bila natlačena kakor prej, tri dni. Zasedanje je bilo zopet otvoreno z molitvijo, ali topot molil modernist dr. Potter je molil modernist dr. Potter je dobrodu-

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika. Daytonski proces: Znanstvenik, ki je nastopil kot priča v prid Scopesu, je podučil sodnika, kaj je evolucija.

Premogovniški baroni se pustijo vleči. Tennessejski list piše, da protivolucijski proces izvira iz Moskve.

Avtomobili in revolverji ubijajo v Chicagu. Washingtonski politični dogodki.

Po svetu. Mala Litvinska je prekrizala načrt Anglije za ustanovitev baltičske protisovjetske lige.

Nova civilna vojna izbruhnila na Kitajskem. Francozi odbili Rifljance.

Rogovi radikalizma na Scopesovom procesu

Ali ni morda Scopes, ali niso evolucionisti v službi Moskve? — se vprašujejo verni Tennessečani.

Dayton, Tenn. (B. P. Chass, Federated Press.) — Sodna obravnava proti J. T. Scopesu, učitelju biologije, ki je potopljena v primitivni veri tennessejskih hribovcev kakor Dayton sam, je začela kazati tudi običajne znake političnega procesa.

V Daytonu si šepetajo na ušesa, da je Scopes slab človek. Zakaj je slab? Zato, ker ima slabega očeta. In zakaj je njegov oče slab? Volil je Eugena V. Debsa predsednikom pri volitvah. Stari Scopes je socialist. To priznava sam. Kako naj bo sin kaj boljši? Jabolko ne pade daleč od drevesa. Mladi Scopes je seveda zločinec pa velik. Učil je šolsko mladino, da človek ni prišel na svet na tak način kakor je zapisano v bibliji.

Toda v zvezi z evolucijsko obravnavo so še drugi elementi, ki so bolj rdeči kakor glas za Debsa. Veliki "moderni" dnevniki v New Yorku in Chicagu se morajo popraskati za ušesom, kadar izvedo, da je tennessejski dnevnik "The Chattanooga Daily Times" pobasal njihov znani grom o "boljševiški zaroti". Znani krič "To pride iz Moskve", ki ga je slišati vselej in povsod, kjer se delavci dvignejo za večji kos kruha in kjer se tlačena ljudstva upro tlačitelju, odmeva danes tudi po tennessejskih hribovih.

Zakaj pa ne? Zakaj ne bi bil Scopesov proces delo ruskih boljševikov? Ali ne kažejo vsa znamenja? Unija za ameriške civilne svobodščine financira Scopesovo obrambo! Voditelj te organizacije, Roger Baldwin, je v tem momentu v zaporu v New Jerseyju, kjer je kršil "injunctio" tekem stavke komunističnih (Workers party) delavcev. Baldwin je tudi na čelu druge organizacije z W. Z. Fosterjem vred, tistim Fosterjem, ki je v Ameriki glavni agitator moskovske krive vere. Yes — dokazov je dovolj. Cela stvar je bila skovana v Moskvi!

Če pogledamo stvar z resne strani, vidimo, da se za Bryano-vo križarsko vojsko v obrambo vere skriva močniji vpliv železniške družbe Louisville & Nashville Railroad Co. Skriva se tudi jeklarški trust, čigar interesi na jugu so osredotočeni v Birminghamu in Tennessee Coal & Iron Co. Tennessejski hribovci lahko verujejo v dobresdni plameniči biblijski pekel, ampak če je treba posnemati kapitaliste v strahilih za delavce v mestih in kulturnih središčih, se hitro privadijo tudi te "modernosti". Bryan ima zemljiške interese v Floridi, drugače je velik go-bezdač. Gary in senator Underwood v Alabami imata večje interese v boju zoper moderne socialne ideje kakor Bryan.

Agitirajte za "Prosveto"!

(Dalje na 3. strani.)

PREMOGOVNIŠKI BARONI SE DAJO VLEČI

TAKO SODI O NJIH ZAVAROVALNI AGENT.

Ampak rudarjem nočejo plačati poštene življenske mezde.

Chicago, Ill. (F. P.) — Premogovniški podjetniki trdijo, da ne morejo plačati poštene življenske mezde rudarjem. Kljub temu pa vzdržujejo skupino zavarovalnarjev posebne vrste, da živi v udobnosti. Tako je vsaj razumeti izjavo zavarovalnega agenta, ki zavaruje premog v državah Ohio, Michigan, West Virginia, Indiana, Kentucky in v pristanih ob Velikih jezerih.

"Zavarovalnina za stare rudnike je visoka, vendar pa največ zaslužimo z zavarovanjem, ki je bilo uvedeno, preden so Združene države vstopile v vojno," pravi ta zavarovalni agent, ki ni zadržitega govoril, da se njegove besede objavijo. "Takat se je veliko premogovniških podjetnikov bala, da se nemški vojniki skrivajo pod nakladališči in da so pripravili jih pognati v zrak ob prvi priliki. Da se ta strah komercializira, je več družb pričelo zavarovati premogovniške podjetnike proti škodi, ki bi nastala zaradi nemirov ob času delavskih sporov ali z bombnimi napadi na — lastnino. Kadar izbruhne stavka ali če nastanejo nemiri, se premija povika avtomatično za trikrat.

"Za zavarovalne družbe se je to izkazalo zelo dobičkanosno in večkrat smo se redili zaradi nervoznosti premogovniških podjetnikov. Tako ravnamo tudi glede dragih strojev, s katerimi razkladajo premog v pristanih. Štrajk ali izpor je dobrodošel zavarovalnarjem. Ne zgodi se skoraj nikdar, da bi bila poškodovana lastnina, ampak premija se je za trikrat povika."

Ta načrt za pridobivanje denarja je izdelan na takem temelju kot William J. Burnsa in drugih detektivskih agencij. Po tem načrtu morajo bankirje in druge privatne poslovne interese, kakor trepetajo pred "rdečo poplavo".

PASTOR JE ZOPET POBEGNIL OD DRUŽINE.

Z njim je izginila njegova sva-kinja.

South Bend, Ind. — Rev. W. W. Culp je je zopet popihal. Zdaj je namenjen v Mehiko, ako bo \$90 pokrilo troške za pot. Z njim je izginila tudi njegova svakinja.

Culp ni prvokrat pustil svojo družino in se odpeljal z drugo žensko. Njegova žena mu je vselej odpustila. Zdaj je pa zaprisegla tiralnicu.

Prvokrat jo je popihal, ko je bil župnik blizu Xenije, Mich. S sabo je odpeljal korno pevko, ki je študirala, da postane misijonarka.

V MESTNI BLAGAJNI JE BAJE SUŠA.

Uslužbeni bodo prejeli nepro-stovoljne počitnice.

Chicago, Ill. — Ne oziraje se na sklep občinskega sveta, bodo načelniki departmentov dali 13,000 mestnim uslužbencem od 14 do 30 dni počitnice brez plače, da tako prihranijo milijon dolarjev.

PODPORA BREZPOSELNIH PEKOVSKIH DELAVCEV.

Seattle, Wash. — Lokalni organizaciji pekovskih delavcev šteje 9 in 227 poročata, da sta v šestih mesecih izdali za podporo brezposelnih delavcev \$17,015.51. Nekaj podpore so plačali direktno iz blagajne, nekaj so jo pa dali delavci, ki so delali, na ta način, da so darovali po celodnevne mezde.

Avto in samokres ubijata v Chicagu

AVTO POBIJA OTROKE IN STARČKE, SAMOKRES PA KREPKE MOŠKE.

Število žrtev bo kmalu doseglo tisoč v okraju Cook.

Chicago, Ill. — Okraj Cook, v katerem je Chicagu, pokazuje kako malo se ceni človeško življenje v velikih mestih in industrijskih središčih. V letošnjem letu je avto do četrtka ubil 391 oseb, samokres pa 207. In to se je zgodilo v šestih mesecih in pol. Do Novega leta bo število žrtev več ko tisoč.

Obdržavajo se konference znanstvenikov za preprečenje jetike, raka in drugih nevarnih bolezni. Vprašanje, kako se naj odpravi ubijanje z avtom in samokresom, se pa prepušča v rešitev policiji in biznismanom, ki nimajo globokega znanja o socialnih pojavih.

Avto pobere največ otrok in starih ljudi, ki se ne morejo hitro ogniti manjakov, ki s svojimi avti divjajo po ulicah z veliko hitrico, ne brigajoč se, ako ubijejo par ljudi. Samokres ubije pa največ krepkih moških. Streljanje s samokresom je prišlo med gotovimi ljudmi že tako v modo, da ljudje zvedavo povprašujejo, kako to, da listi ne poročajo danes o streljanju in da je bil kdo ubit in ranjen, ako take vesti izostanejo v njih.

V sredo so umrle štiri osebe na posledicah poškodb, ki jih je povzročil avto, in sicer en deček, ena ženska in dva moška.

Šestletni Edward Pozdon je umrl v bolnišnici. Dne 30. maja se je igral na ulici, ko ga je udaril avto Walter Hankeja.

44-letni Patrick Powers je tudi umrl v bolnišnici. Avtomobil ga je povozil, ko je šel prek ceste na vogalu Cottage Grove avenue in Sedem in šestdesete ceste. To se je zgodilo dne 13. julija.

22-letni Mucia Demento je delal na novi hiši. Padel je z nizkega odra. V tem je pridrdral tovorni avto in ga zmečkal.

Sedemletna Ana Bush je hotela preč Halstedove ulice, ko jo je podri avto na tla in ji razbil lobanjo. Umirajočo so prepeljali v bolnišnico.

V okrajni mrtvašnici leži še vedno neznanec, ki ga je ubil avto v pondeljek, George L. Dunn, ki ga je ubil z avtom, je na odredbo mliške ogledniške porote v okrajni ječi, kjer čaka na izrek veleporote.

Patsy Negro, star pet let, je šel prek Randolphove ceste v Oak Parku, ko ga je povozil avto. Prepeljali so ga težko ranjenega v bolnišnico. Avto je vlekel dečka nekaj čevljev za seboj, preden je voznik ustavil.

Take vesti, ki naznanjajo te vrste nezgod so vsaki dan v dnevnikih, poleg njih pa vesti o streljanju in ubijanju s samokresom. Taka je karakteristika sedanjega človeške družbe.

NOVA CIVILNA VOJNA NA KITAJSKEM.

Provinčni vojaški governerji so se spopadli.

Peking, 16. jul. — V kitajski provinci Szečvan je danes izbruhnila civilna vojna. General Jang Sen je napadel čete drugega generala pri Čunkingu. Dalje so čete province Honan udre v provinco Šensi in prodirajo v Sianfu.

Mussolini ima čeko.

Rim, 16. jul. — Aventinska opozicija obtožuje fašiste, da imajo tajno teroristično organizacijo za ubijanje političnih nasprotnikov. Socialistični poslanec Matteotti je padel kot žrtev fašistovske čeke.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto jasno, zmerna temperatura. Sonce izide ob 5:28, zaide ob 8:24.

WASHINGTONSKO TEDENSKO PISMO

Nekateri vladni odbori, komisije, upravne agencije itd. nimajo prijateljev. — Nekatero komisije so imele že sitnosti. — S prodajo ladji trgovske mornarice menda tudi ni sreče.

Washington, D. C. (Washingtonske govornice, F. P.) — Letos izgleda, da je slabo leto za nekatere vladne odbore, komisije in druge agencije uprave. Zdi se, da nekatere teh naprav nimajo prijateljev. Kajti če se spoprimejo med sabo ali z njih načelnikom v Beli hiši, tedaj prihajajo nanje zaradi od strani in zahteva se, da naj se opuste. V tak položaj so zašli Federalna obrtna komisija, plovbeni odbor in tarifna komisija. Prva je prišla v navzkrižje z javnostjo in moške, kot je senator William E. Borah, pravijo, da bi bilo dobro, ako se razpusti, ker ne more izvršiti kaj boljšega zaradi eksperimentalne odredbe. Pokojni senator La Follette je ravnotako sodil o nji.

Tarifna komisija je prišla v kašo, ker je zagovarjala in priporočala znižanje colnine na sladkor. Predsednik ne želi, da se zniža colnina, ki bi se dotikala poslov njegovih prijateljev, ki so ga podpirali ženerozno v zadnji kampanji. Toda on je izmenjal člane v komisiji, da bodo njegove želje bolj vpoštevane. N. pr. imenoval je ravnokar Edgar B. Brossarda, vnetega podpornika močne zaščite za sladkorno barone, da zavzame mesto William S. Culbertsona, katerega je odpravil komisija, da ga je imenoval diplomatskim zastopnikom v Rumuniji. Mr. Culbertson je bil med onimi, ki so povdarjali, da je colnina na sladkor previsoka. David J. Lewis iz Marylanda, ki je tudi zagovarjal nizko colnino, ni bil ponovno imenovan v komisijo. Mr. Brossard je član mormonske cerkve. Znano pa je, da je ta naprava zelo zainteresirana v sladkorni produkciji. Mesto Lewis je prišel v komisijo neki drugi Marylandčan, o katerem se še ne ve, kako sodi o sladkorni colnini. Edward P. Costigan iz države Colorado je edini član, ki pripada k skupini za nizko colnino. Senator Borah je znova vodja skupine v senatu, ki namerava odpraviti tarifno komisijo v prihodnjem kongresnem zasedanju. Progressivi se bodo vpirali imenovanju Brossarda.

T. V. O'Connor, predsednik plovbenega odbora Združenih držav, se počuti kot človek, kateremu ni usoda mila. Sel je v Detroit in skoraj prodal vse ladje, ki tvorijo trgovsko mornarico Združenih držav, Henry Fordu. Ampak, ko je čas prišel za ponudbo, ni bilo med njimi ponudbe avtomagnata. In tako je Leigh C. Palmer, predsednik Pomorske brodogradilne korporacije, predlagal, da se sprejme ponudba Boston Iron in Metal kompanije za \$1,370,000. Kompanija je hotela za to ceno 200 ladij, za katere je vlada plačala pred šestimi leti sto milijonov dolarjev. O'Connor je nato sklical sejo in trije člani izmed sedmih so odklonili Palmerjevo sugestijo. Pričeta so zopet nova pogajanja. Tako se sliši. Ford bo tudi zaven. Medtem ko se vrše te stvari, prihajajo informacije, da bo senator Curtis iz Kansasa predlagal, da se odpravi plovbeni odbor, trgovsko brodogradilništvo se pa podredi trgovskemu tajniku.

ALI JE RES POLOŽAJ V FRANCIJI TAKO ROŽNAT?

Washington, D. C. — Trgovski department poroča, da je v Franciji popravljene 95 odstotkov škode, ki jo povzročila vojna na kmetijah in 91 odstotkov v tovarnah. Francija potrebuje le še 22,500,000 frankov in rekonstrukcija v nji bo dovršena.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveo \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (Junij 30-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo naročite, da se vam ne ustavi list.

PRED NAMI NI RESNEGA SOCIALNEGA PROBLEMA?

Narodna komercialna banka pravi, da ni pred nami resnega socialnega problema, ako je 800,000 delavcev manj zaposlenih kot v letu 1923. Verjamamo, da za bankirje, njih žene, sinove in hčere ni brezposelnost resno vprašanje. Njih žene, hčere in sinovi so navadno že tako vajeni brezposelnosti, da si dela sploh ne žele. Poleti odpotujejo v letovišča v hladne kraje ob jezerih in velikih rekah, kjer jih ne moti ropot industrijskih mest, da v brezdelnosti prežive poletje, ko farmarji znojijo na polju, delavci pa v tovarnah, rudnikih in na transportnih napravah. Kadar priklima zima in ptičke spodi iz poletnih letovišč, se pa preselijo v zimska letovišča ob morju in na jugu, da zopet tam žive v brezdelju, ko farmarji in delavci v severnih krajih zmrzujejo pri delu. Brezposelnost res ni za te ljudi resno vprašanje.

Drugače je seveda za brezposelnimi delavci. Ako ni dela, ni jela in obleke, vsi pa tudi ne stanovanja. Hišni gospodarji ne grade hiš iz usmiljenja do brezposelnih delavcev, ampak zato, da oddajo stanovanja v najem z dobičkom. Za delavca je brezposelnost nekaj strašnega. Zanj pomeni, da mora še več trpeti, kot takrat, ko dela. Dokler dela, čeprav opravlja težko, mukotrpno in duhamorno delo, saj za silo preskrbi svojo družino z najpotrebnejšim. Ampak če je brez dela, ne trpi le on, temveč z njim trpi tudi njegova družina.

V illinojskih tovarnah dela veliko manj delavcev kot v katerikoli letu od leta 1921 v mesecu juniju. Takrat je bila povojna depresija v polnem zamahu. To si ni izmislil kakšen hudoben socialist, ki se trudi dokazati, kako krivičen je sedanji gospodarski sistem. O ne, tega ni storil noben socialist, marveč je tako poročal delavski departament države Illinois. Poročilo na to nadaljuje.

"V tovarniških podjetjih je 110,000 tisoč manj zaposlencev kot ob tem času v letu 1923."

Kajne to je že precej lepo število. Teh 110,000 delavcev ne dela, ergo ničesar ne zasluži, torej nima tudi življenjskih sredstev, ako si niso kaj odtrgali od svojih ust, dokler so delali. Narodna komercialna banka pa pravi, da to ni resen socialni problem. Seveda za bankirje ni!

Izgledi v industriji so zelo temni. Prizadete so razne industrije. Sreča je, da ne spi stavbinska industrija in da je pričelo sezonsko delo zopet v krojaški industriji. Ako bi tega ne bilo, bi bila brezposelnost še večja.

Veliko delavcev so vrgli tudi stroji na ulico. Tako so n. pr. uvedli nove stroje v opekarski industriji in letos je zaposlenih dvajset odstotkov manj delavcev kot lani. Stroji delajo in množe produkcijo in profit njih lastnikov.

Posredovalnice za delo naznanjajo, da se za vsakih sto praznih mest zglašijo 148 delavcev.

Bankirji pa ne vidijo v tem resnega socialnega problema!

Se par mesecev in jesen bo tukaj. Zanj pride kmalu zima. Izgledi so zelo slabi, da se položaj v industriji obrne na bolje. Minilo je leto, odkar so starogardni političarji pričeli obljubovati farmarjem in delavcem, da pridejo zlati časi, če bo izvoljen njih kandidat predsednikom Združenih držav. Njim se je želja izpolnila, niso se pa izpolnile obljube, ki so jih pričeli delati ljudstvu pred enim letom in pri katerih so vztrajali do prvega torka v mesecu novembru.

Sedanji položaj industrije pove jasno kot beli dan, koliko so vredne obljube, ki jih delajo političarji starih strank ljudstvu ob času volilne kampanje. Prav nič! To se ni zgodilo prvokrat, pa najbrž tudi ne zadnjokrat. Ljudstvo še vedno verjame v dobre ljudi, dasiravno so ga ti dobri ljudje že stokrat in stokrat potegnili. Političarji starih strank so že tako navadili ljudstvo na fraze, "še ne volite nas, bo še slabše," da jih ljudstvo izvoli iz strahu, da ne pridejo še žalostnejši časi.

In to se ponavlja ob času vsake volilne kampanje. Kdaj se bodo ljudski večini odprle oči, da bo res izvolila zastopnike v postavodajne zbornice, ki bodo zastopali ljudske interese?

SLUŽE IZ NASELINE

S pota.—Zadnjič sem v Prosveti opisal nekoliko od društvenih seje v Limestoneu, Mich. Pri dopisu pa se je urinila pomota, kajti glasiti bi se moral, da je okoli kmečke naselbine Limestone več gozdarskih (in ne rudarskih kemp). Tam izdelujejo drva za lačni alkohol ter režejo trdih mehak les, katerega je vsepolno po ogromnih michiganških gozdovih.

Po Michiganu je opaziti, da bolj čuvajo gozdove kakor po Minnesoti in Zapadni Virginiji, kjer gozd posekajo in pustijo da se ogenj zaneti v suhljadi, kateri se razvije v usoden požar, tako da kar ni uničila sekira pa zamre v požaru. Gozdni požari po mnogih krajih tako strahovito uničijo zemljo, da se trava na nji več ne raste. Po tleh se je razgnila suhljad z odpadajočega drevja formirala v nekako šoto, kar vse zgori v gozdnem požaru, ostane pa gola skala in kamenje. Posebno žalostne pokrajine vsled malomarnosti je opaziti po Zapadni Virginiji. Navadno je posekovanje vse golo in pusto, deloma pa rastejo tam tudi robidnice in maline, katere prebivalstvo obira in izključuje iz njih opojno pijačo. Obiranje teh jagod pa je ravno v dotičnih krajih silno nevarno, ker po divjini raste mnogo strupenega zelišča, ki je naravnost usodno že samo radi dotikljava, a ravnotako je po golem skalovju vsepolno golazni, zlasti pa strupenih klopotac.

Pustošenje gozdov je pa prineslo onim, ki so bili še pred kratkimi leti navadni ljudje, toliko denarja, da so danes milijonarji. Spekulacije z lesom in pustošenje krašnih ameriških šum jih je obogatilo.

Dosti o tem. Zadnjič sem obljubil kaj več povedati tam z Rebove kempe ob Michiganem jezeru v Big Bayju, Mich. Mestece Big Bay je tik ob jezeru večinoma pod kontrolo lesne družbe istega imena. Tam živi več slovenskih družin, ki so vpelene pri družbi. V bližini mesta ima rojak Ross več akrov zemlje ter svojo hišo. Ko sem bil tam, je ravno urejeval malo prodajalnico in postajo za olje. Kakih par milj od tam je pa gozdarska kempa, kjer je 15 slovenskih gozdarjev ter več drugih na prijazni gozdni planjavi. Poleg kempe je bistra studenčnica in zapuščen kmetija. Sredi gozda ima rojak vsakovrstnih mnogo finih jagod, katere smo obirali za zabavo, medtem ko je naš kuhar pripravljaval fino večerjo iz rib vlovljenih v jezeru.

Dalmatinski rojaki love ribe po jezeru in imajo po osem do deset milj daleč nastavljen vade. Vjamejo jih tudi po trideset funtov težke. Ob večerih je prijazno ob jezeru, ampak veliko nadlego delajo komarji, ki pikajo kakor bi imeli zato pogodbo.

Po ob jezerskih gozdovih zvrzole ptice ves dan kot bi človek prišel v Golden Gate park v Kaliforniji, kjer jih imajo zaprte cele zbirke, zbrane od vsega sveta. Posebno prepelice je dosti po mišiganških gozdovih in dolgonogih kosov, ki žvižgajo v travi. V daljavi se sliši mogočen glas jelena in srne se zatečejo ob večerih tik kemp, kjer ob studenčnici puste sledove svojih stopinj. Jež se glasi pod drevesom kakor bi oponašal malega otroka, ko kliče ježevko, ki se ozira po njem kot bi mu klubovala.

Prijazni so ti kraji, katere običnem na svoji trgovski poti, včasih ne rayno s prijetno vožnjo. Tako sem bil topot prišel s težko torbo na Big Bay in ker ni bilo drugega voznika, sem se peljal z gozdarskim vozom na visokih kolesih in po slabih gozdnih potih.

Ob Big Bayju na neki farmi goje lisece. Zvitorepke, ki so visoko zagrajene, so imele nekatere po več mladih. Ali žival, ko čuti ujetništvo ni tako vesela in lepa kot jo srečamo v prostem gozdu, kjer se ji sveti gladka dlaka in je v nji vse več življenja. Ko sem pa opazoval one v Big Bayju, sem videl razkodrane dlake in kljub dobri hrani mršave in suhe.

Tako sem malo opisal bližnje mestece ob Marquetteu, Mich., kjer je društvo Slovenske narodne podporne jednote, kamor spadajo večinoma Slovenci v Big Bayju, kajti v Marquetteu je samo pet slovenskih družin.

Samcev je malo, le včasih pridejo iz raznih gozdnih kemp po opravku. Drugače je pa Marquette znamenito mesto, ki je nekako prereno po slovenskem misjonarju Baragi po letu 1830, po katerem tudi nosi ime veliki auditorij ter tudi največja ulica. Nedaleč od Marquettea pa je mesto ter okolica z imenom Baraga.

Iz Marquettea sem se podal doli v Wakefield, Mich., od tam pa kar čez mejo v Mellan, Wis., kjer ima tudi S. N. P. J. svoje društvo. Od onih krajev kaoneje kaj več.—Matija Pogorec.

Breezy Hill, Kans. — V št. 154 Prosvete piše rojakinja, da se ji godi krivica radi njene pisave, ko piše resnico ter ima toliko poguma, da se podpisuje s pravim imenom, dočim se drugi skrivajo za uredniški hrbet. To me je privedlo, da se tudi sama oglašim in častitam rojakinji. Le ne ustrašiti se vsake malenkosti. Vem, da bo kdo rekel, da mi to ne gre nič mar, pa povem, da je vzrok, ker na sličen način sem bila sama prizadeta radi pisanja o premogarskih zadevah. Takrat je bilo očitanje, češ, kaj pa se ima "baba vtiškati v premogarske zadeve, ki ji ne grejo nič mar". Da, žene rudarjev smo ravnotako prizadete kot moški. Ravnotako nas tlačijo kapitalistični jarem kot nje.

Rojakinja naj se ne ozira na to, če je bilo že dosti kritiziranja čez njeno pisavo. Naj kdo reče kar hoče, saj ustredi itak ni mogoče vsem. Piškavega oreha ne dati na to, če je komu všeč ali ne, glavno je, da človek pove svoje mišli.

Sliši se, da rojakinji mož piše dopise. Tako so sumničeli nekateri tudi mojega moža, da jih on diktira, čeprav je bilo govornje brez vsake podlage, kajti moj je bil tedaj največkrat pod zemljo pri trdem delu ali pa vsaj odsoten od doma, ko sem jaz pisala dopis.

Po mnenju nekaterih "naprednjakov" bi se ženske res ne smele spuščati v moške zadeve. Jaz pa rečem, da je dolžnost vsake zavedne delavske žene in skrbne matere, da se zanima za delavske razmere, pa najsibo te ali one stroke, ker s tem pomaga do boljšega uspeha med delavskim slojem. Človeku, ki je sprevidel svojo zmoto in stopil najraj v vrste zavednih delavcev, ni toliko zameriti. Morda je bil zepeljan po kakem nevednežu kot se čestokrat zgodi. Zameriti je takim, ki se zavedajo, pa za najlašč nagajajo sebi in drugim v škodo. Če jih pa kdo slepa nagovarja, naj odnehajo, pa groze.

Žene, ne omahujmo in ne prenehajmo poročati v javnost novice o nearečah in veselju ter delu, ker so dobrodošle za nas po časopisju. Ustmeno se ne moremo pogovoriti, ker smo preveč razkropljene, zato si pa naročimo časnik, da izvemo, ali je kje kaj novega, dobrega ali slabega.

Kakor že poročano, so tu odprli rudnik št. 7, ki obratuje po tri, malokdaj štiri dni v tednu, dočim nekateri delajo vsaki dan, izvzemši nedeljo in 4. julija. Zasluzek je pa skromen, čepravno je delo vsaki dan, ker je vse prenapolnjeno z delavci. Dela ni mogoče dobiti, dasi jih je mnogo brez njega. Le srečen kdor ga ima, kar je vendar malo boljše kot nič. — Frances Sinkovec.

Duhovniki agitirajo za fašizem

Ženske razorožile 12 karabinjerjev.

Zagrebska "Riječ" objavlja žalosten dopis iz Istre o agitaciji tamošnje duhovščine med našimi ljudmi za italijanske fašiste. Zanimiv je slučaj v Račji vasi, ki je spadala svoječasno pod buzetško občino. Italijani so napravili iz Račje vasi samostojno občino in leta 1921 so bile prve občinske volitve, pri katerih so ljudje kljub prizadevanju Italijanov volili same domačine. Zaman je bil trud buzetških Italijanov, da bi zanesli med nje razdor. Ko pa je prišel v občino italijanski duhovnik, so se razmere kmalu izpremenile. Takoj je pričel nagovarjati župana in druge občinske odbornike, naj se vpišejo med fašiste, pri čemer jim je obljubljal velike gnotne koristi. Spočetka ni ničesar dosegel. Ko je duhovnik spoznal, da je ves trud zaman, je spremenil taktiko. Videl je, da je ljudstvo po-

božno ter je pričel nagovarjati ljudi, naj se strnejo okoli njega, ker je katoliška vera v nevarnosti. "Ako meni ne verjamete," jim je govoril, "čitajte "Pučkoga prijatelja" in videli boste, da vas ne varam." Na ta način je vlovil v svojo mrežo ne samo župana, ampak tudi druge občinske odbornike. Omahljivi ljudje so začeli stopati med fašiste, duhovnik pa je začel v občino vlačiti Italijane, ljudi pa, ki se niso hoteli vpisati med fašiste, je ovaljal oblastvom. Danes nima občina niti svojega učiteljstva, niti šole, niti občinskega zastopstva. Vse imajo v rokah priseljeni Italijani. Danes seveda tudi vasi ni več v nevarnosti; sam duhovnik je pred meseci izjavil, da mu je vera deveta skrb, fašizem pa nad vse. Nekoč pa je prišel v vas davčni eksekutor, ki je sporočil županu, vpisanemu med fašiste, najprej pozdrave buzetških fašistov, nato povedal, da je prišel tudi iztirjevat davke. Prišlo je do spora in eksekutor je moral pobegniti iz vasi. Pred dnevi se je eksekutor vrnil z 12 karabinjerji, kar je tako razjutilo župana in druge prodance, da so jih pričeli zmerjati. Karabinjerji so župana aretirali, da bi ga odvedli v zapor. Zgodilo pa se je čudo, nekaj žensk je navelilo na karabinjerje, osvobodile so župana, karabinjerjem pa odvzele puške in sablje ter jih pognale v beg. Naslednji dan je došla cela množica karabinjerjev, da bi aretirali uporne ženske. Ker pa so pobegnile v gozd, so odšli praznih rok. Sedaj pričakujejo v Račji vasi nov prihod in naskok karabinjerjev na pogumne ženske.

Vesti iz Jagodavlj

Umrli v Ljubljani. — Marjana Kern, hišna posestnica, 72 let. — Franciška Toni, žena železniškega poduradnika in posestnica, 40 let. — Franja Krašovec, stavečeva novorojenka, 27 ur. — Ivan Ančnik, posestnikov sin, 1 mesecev. — Ivan Orehek, umirovljeni paznik prisilne delavnice in hišni posestnik, 69 let. — Andrej Meden, samostanski uslužbenec, 80 let. — Karel Valičič, krojaški mojster, 34 let. — Ivana Gostiša, sirota, 15 let. — Andrej Vrhovnik, zidar, 81 let. — Florjan Dežman, posestnik, 44 let.

V jami ga je podsulo. — Na Tereziji v Trbovljah je podsulo v jami ob pol 1. popoldne rudarja Jožefa Renka, doma iz Dobovca pod Kumom. Imel je akordno delo, ko se je nenadoma porušil nad njim obok in ga docela zasul. Podsut je bil samo četr ure in ko so ga odkopavali, so ga slišali še vpiti, toda ko so ga odkopali, je bil že mrtev. Če ga ne bi stisnilo kamenje čez pas, bi ga morda še rešili, tako pa je bila vsaka rešitev izključena. Ponesrečenca so prenesli najprej v bolnico, nato pa v mrtvašnico. Zanimivo je, da je delal z njim skupaj Jože Teraš iz Lok št. 193 in se mu ni nič pripetilo vključ temu, da je bil komaj tri metre oddaljen od Renka, ko se je pripetila nesreča. Dogodek vzbuja v Trbovljah splošno sožalje, posebno še, ker so jamske smrtne nesreče bolj redke.

Umrli v Ljubljani. Franciška Holeček, žena umirovljenega železniškega strojevodje in posestnica, 80 let. — Ana Barič, žena železničarja, 36 let. — Josipina Kobiljšek, kočarjeva hči, hiralnica, 20 let. — Fran Kokelj, hotelski sluga, 38 let.

Toča v Slovenskih goricah. — Dne 22. junija se je vsula okrog Sv. Lenarta tako močna toča, da je pobila vse sadne pridelke in trto v vinogradih. Grozdje leži kar po tleh. Kmetje trpe ogromno škodo.

Zagoneten slučaj. V Dravogradu so našli posestnika Plasenika mrtvega ob cesti. Po pogrebu se je začel širiti glas, da ni umrl naravne smrti, marveč je postal žrtev zločina. Sodišče je odredilo ekshumacijo, ki je sumnjo potrdila. Na glavi mrtlica so zdravniki ugotovili več težkih ran. Odredile so se poizvedbe.

Velika zemeljska katastrofa v Trbovljah. Zaradi deževnega vremena se je utrgal na dnevnem kopu na Dobrni velikanski zemeljski plaz, ki je zdrvel v dolino in medpotoma vse porušil, kar mu je bilo v napotje. Pred kratkim zgrajen betonski most, dolg okoli 40 m, je totalno porušen. Neki nov jamski rov je prav tako sesulo.

ZARKOMET

Kolumbija in Mussolini. V Florenci na Italijanskem sodiščem neki profesor je obtožen razžaljenja kralja talija in Amerika sta sicer sicer cej narazen, a včasih sta si blizu.

Perfektna sreča. Med Scoposovimi poročili Daytonu je tudi farmer, ki zna čitati. Srečen človek, vzkliknil Darrow. Samo pol če, prosim, če bi bil človek živi v tennessejskih hribih, cela gluha, tedaj bi bil popoln srečen.

Noben ogenj tako ne peče resnica.

Tennessejski hribovec tekmu procesa prvič slišali, da blija ni epa sama knjiga, pa zbirka 66 knjig, ki so bile opre ne v dobi okrog tisoč let. To je zelo iznenadilo. Ako bi jim bil Darrow dal se to, da so velik del bi spisal pogani — od katerih si stari židovski pesniki izp dila gradivo — bi bili še bolj nenadani.

Mimo pijancev.

Nekje sem čital, da ima človek dvojno življenje. Pruzunanje, kakor se kaže, drug pa notranje, skrito. Na zunanem človek lahko gentleman, po tranjem, mišljenem življenju pa morda vsak dan morilec, čistnik, tat, kralj, veliki vo — vse, kar mu pride na me. Ako zna kontrolirati svojo tranjost, lahko živi in umrje gentleman in živ krat ne ve, je vse doživel v mislih. Mnogo tega ne morejo. Dosti jih je razgalilo svojo notranjost v janosti. Pijanost pa ne pride mo od vina, temveč tudi od natizma. Revez, ki se napije natizma, je ravno tako bolan alkoholik. Vse, kar ima v mihi mu hitro uide skozi usta.

Take reveže srečavamo dan no. Zlasti te dni jih je poln rael. Imejmo usmiljenje za mi.

Mister Rockefeller.

Oljni trust je skrajšal najsturni delavnik na osem — prostovoljno, pomislite! se je zgodilo? Ali je božje us ljenje obsenčilo trust?

Fiddlesticks! Trust je obsen podražil gazolin en cent pri loni. Milijone galon dnevn milijone centov in milijone tov je nov milijon dolar. Vsek sedmi človek v Ameriki ma avtomobil.

Novo načelo Rockefellerje ga krščanstva je: Daj z dem vzemi z levico!

Preteklo je mesec dni. K besed z Jeričem.

Mesec dni sem čakal, da taraki urednik Jerič pove v jem listu, kdo je bil tisti del ki je na neki konvenciji od ženo drugemu delegatu. On je to sprožil. Mesec dni je p kolo in Jerič še danes ni nič vedal, pač pa me je ozmeril "rdečim magarcem". To je st tleman!

Enkrat je namignil, naj obrnem v Rock Springs, W za podatke. Lepa reč, da bi iskal podatke, ko se pa st mene prav nič ne tiče! Toda datki so prišli prostovoljno čitatelja kolone. Mož mi p "Mr. Jerič je gotovo potega ko trdi, da je neki delegat in se ta stvar tiče Rock Spring Res pa je, da se je neki delo od nas zaročil z dekletom na ki konvenciji. To pa ni nič bega."

Čitatelji zdaj vedo, kdo in je Jerič. Navaden častiteljni čač, čvekač, zavijač in obročlec, ki ne ve kaj maže po pap in išče reklamo. Tak človek vreden, da bi radi njega se trafil eno samo besedo. Kol ga bo odslej ignorirala kot četa.

Dogodek št. 126.

Bilo je na Jesenicah na renjskem. Neki klerikalec je bil kmeta iz Zaronovca na orsko (čukarsko) slavnost. Ko se pa odreže: "Kjer se zbir orli, tam je navadno mrhov Tja jaz ne hodim." — Frank par, Miners Mills, Pa.

MALONE JE POMIL BRYANA V VELIKI DEBATI.

(Dalje s 1. strani.)

je odrozal fant. Potem ga je vprašal, če ga kaj boli to, kar se je naučil v šoli. Fant je odgovoril, da ne. Ali hodi v cerkev? Da.

Tako se je vrnilo izpraševanje. Ko je bil zadnji izprašan, je državni pravdnik Stewart zaključil tožbo.

Na vrsto je prišlo zagovornišvo. Dudley Field Malone je otvoril obrambo s priličnim govorom. Rekel je, da predno more porota spoznati prof. Scopesa krivim, mora država dokazati, da je Scopes ne samo učil evolucije v šoli, pač pa da je obenem tudi zanikal teorijo ustvarjenja, ki je omenjena v bibliji. Zagovornišvo sicer misli, da je konflikt med evolucijo in starim testamentom, smatra pa, da ni direktne konflikta med teorijo evolucije in teorijo ustvarjenja. Zagovornišvo je pripravljeno dokazati s pomočjo znanstvenikov in teologov, da je milijoni ljudi, ki verujejo v biblijo in priznavajo evolucijo. To je zadeva posameznika, da si vsakdo sam raztolmači in reši to vprašanje. Evolucionist je lahko kristjan, kristjan je lahko evolucionist; seveda ne take vrste kristjan kot je g. Bryan, evangelijski vodja prosekucije in pooblaščen zastopnik kristjanov v Združenih državah. Zagovornišvo smatra, da je velika razlika med Bogom, cerkvijo, biblijo, kristjanstvom in Bryanom. Našo filozofijo lahko dokazemo tudi iz ust tožiteljev samih. Mr. Bryan je sam pisal pred tridesetimi leti o svobodi vere.

Tu se je vmešal državni pravdnik in ugovarjal, da Malone imenuje Bryana v svojem govoru. Malone je vztrajal, da on hoče poklicati v spomin, kaj je mislil fundamentalist Bryan taktično, ko je še bil modernist. Malone je nadaljeval govor. Citiral je Jeffersona o verski svobodi in zopet omenil Bryana. Tedaj se je oglasil sodnik, da ni treba omenjati Bryana.

Tedaj je prvič izpregovoril Bryan. Rekel je, da mu je vseeno, če ga zagovorniki imenujejo ali ne, toda on že pokaže, ko pride njegov čas, da je pred 30 leti ravno tako mislil kakor misli danes. Občinstvo je burno aplaudiralo, ko je prvič čulo svojega preroka. Sodnik je pokaral ploščake.

Malone je nadaljeval, da bo zagovornišvo dokazalo, da je ljudem nemogoče govoriti o znanstvenih predmetih brez evolucije. Znanstveniki vseh vej priznavajo evolucijo. Tožitelji lahko razumevajo evolucijo na ta način, da je človek izšel iz opice kakor so dvakrat namignili med razpravo, toda zagovorniki ne pravijo tega; znanstveniki ne trde tega.

Malone je nato govoril o starosti zemlje in o trditvah znanstvenikov, da so ljudje in opice razvili ločeno iz nižjega reda primatov. Omenil je embrijologijo, ki kaže, kako se človeško dete razvija v materi. Embrijon ali zaplodek kaže razne živalčke štadije in v enem štadiju ima rep. To je naradni dokaz človekove evolucije.

Rep zaplodka je pa razpall pomožnega državnega pravdnika McKenzieja. Skočil je na noge in zahteval pojasnila, če Malone samo poroča ali podaja znanstveno evidenco. Malone je odgovoril, da samo poroča. McKenzie: "Ako samo poročate, tedaj molčite o embrijonih". Sodnik je odločil, da smatra Malonov govor kot poročilo.

Ko je Malone končal, se je začela debata o upoštevanju znanstvene evidence. Zagovornišvo je naznanilo, da so njegove pričevanja pripravljena za nastop. Po daljšem prekanju med tožitelji in branitelji je sodnik dovolil, da nastopi prva priča, da jo sliši, toda porota se mora odstraniti. Odlok o kompetentnosti takih prič pride pozneje. Dokler ni tega odloka, ne sme porota poslušati znanstvenikov.

Porota se je odstranila iz dvorane in prva priča obtoženca, dr. Maynard M. Metcalf, profesor zoologije, je zasedla stol. Metcalf je rekel, da je star 43 let, študiral je na ameriških in evropskih univerzah in poučeval je v Washingtonu, Baltimoru in zdaj učil v Oberlinu. Na vprašanje, če pripada h kaki cerkvi, je odgovoril, da je kongregacionist in tudi biblijo je že razlagal

Bandil se ni lotil prevega

Plačal je svojo zmotu z življenjem. — Zopni tat ustreljen. — Umor v izvoščekovem avtu.

Chicago, Ill. — Sreda je bila zopet dan, na katerega je pokal samokres in uničeval človeška življenja.

Frank Cunningham, detektivski saržent, se je peljal domov. Bil je v civilni obleki. Na vogalu Hirschove ulice in Oakley avenuje je mu je zaklcala lepa ženska naj ustavi. Detektiv je ustavil. Od cestnega vogala se je utrgala senca in ukazala dvigniti roke kvišku. Detektiv je pa pograbil samokres in oddal na neznanca pet streliv. Ženska je zbežala, neznanec se je zgrudil na tla in detektiv ga je prepeljal v bolnišnico pobiljševalnice, kjer so ga dognali, da se piše Albert Grossman. Kmalu po dognanju identitete je Grossman umrl.

Harry Meyers, žepni tat na glasu in Arthur Krueger, razupit igralec za denar, sta streljala drug na drugega, ko je nepričakovano prišel policaj Fred Jones in pričel streljati na oba. Meyers se je zgrudil na tla, zadet je bil v hrbet. Prepeljali so ga v bolnišnico. Krueger je ušel.

V izvoščekovem avtu Dominič Bertuccio je bil ustreljen človek, o katerem sodijo po listinah, ki so jih našli pri njem, da je Edward Clay. Bertuccio pripoveduje, da ga je Clay najel, da ga popelje na vogal Websterjeve ulice in Clarkove ceste. Tulec je bil pijan. Bal se je, da pobije okna in tako mu je dovolil, da sede k njemu na sprednji sedež. Ko so dospeli na Garfieldovo avenujo so počili trije strelji. Vsi strelji so zadeli Glajja. Nekdo je streljal s hodnika. Bertuccio je odpeljal ranjenca proti bolnišnici, toda on je umrl, preden je došel do nje. Voznik je nato dejal Lillian Helbergovi, superintendentki bolniških strežnic v Grantovi bolnišnici, da se vrne. Dozdaj se še ni vrnil in policija ga išče.

KONJI BODO MORALI IMETI RDEČO LUČKO ZADAJ NA SEDLU.

Chicago, Ill. — Več ko pol ure je izgubil mestni svet z razpravo, ako je umestno, da morajo konji za ježo imeti zadaj na sedlu rdečo lučko, kadar so na čikaških ulicah. Odredbo je predložil Donald S. McKinley iz devetnajstega volilnega okraja. Ko je prečital odredbo, ki določa, da morajo imeti bleklij in konji za ježo zadaj rdečo lučko, se je vse smejalo.

Ko sta ponehala krohot in smeh je McKinley naglašal, da on misli resno s svojo odredbo.

Poredneži so pa rekli, da bodo ljudje kmalu morali svetilke na čikaških ulicah, kot je bilo nekoč v navadi v Carigradu, ko so tam vladali starokopitni sultani.

v šoli. Na vprašanje, če je evolucionist, je odgovoril, da na vsak način. Bil bi užaljen, če bi ga kdo vprašal kaj takega kje drugje.

Darrow je vprašal Metcalfa, če pozna katerega učenjaka, ki ne verjame v evolucijo. Hud ugovor s strani tožiteljev. Sodnik je odločil, da priča pove odgovor natihoma zapisnikarju in časniki karoli poročevalci ne smejo izvedeti kaj je povedal. Metcalf je stopil k stenografu in mu nekaj pošepetal na uho. Stenograf je zapisal.

Nato je Darrow pozval profesorja, naj razloži delovanje evolucije. Metcalf je dejal, da postoje različne teorije o evoluciji. Nekatere so napačne, druge pa docela resnične. On ima dokaze, da evolucija je.

Metcalf je potem slikal razvoj sveta in življenja skozi dolge dobe. Človek spada med primate, kamor spadajo tudi opice, brezrepate in repate ter druge, ki so že izginile s sveta. Temeljni dokazi evolucije se ne očitujejo toliko v človeku kolikor v nižjih živalih. Je pa dovolj dokazov, da se je tudi človek razvil iz nižjih primatov.

"Čela vrsta dokazov je tako prepričevalna, da vsak informiran človek ne more dvomiti v možnost razvoja človeka". S temi besedami je dr. Metcalf zaključil pričanje za včeraj. Danes nadaljuje.

Litvinska se je poslavila Angliji po roba

Noče služiti za kol v plotu, katerega bi Anglija rada postavila okoli Rusije.

Riga, 16. jul. — Mala litvinska država, ki šteje komaj tri milijone prebivalcev, je uspešno prekrizala račune Angliji, ki je hotela organizirati iz baltičkih držav ligo proti sovjetski Rusiji. Angliji se je posrečilo pridobiti Finsko, Estonijo, Letvijo, Poljsko in Rumunijo, edina Litvinska se je uprla. Litvinska vlada pa ni tega storila mogoče iz ljubezni do sovjetov, temveč iz velike mrznje do Poljakov, ki so okupirali Vilno, kjer žive večina Litvinci. Litvinska pravi, da dokler Poljska ne vrne Vilne, noče biti v nobeni protiruski alijanci s Poljaki.

Drugi baltičke države zdaj čakajo, da se pomirijo Litvinci in Poljaki, kajti brez Litvinske je baltička liga brez pomena.

POBOJNIKI SO IMELI ZOPET SVOJ DAN.

En pobojniki je ubit.

Chicago, Ill. — Bitke med pobojniki so nekaj vsakdanjega v Chicagu in okolici. Tony Campagna, predkazanov, in Samuel Ciminello sta sedela v avtu na Zapadni Kongresni cesti, ko je privožil velik avto. Ko je velik avto pripeljal do avta, ki je stal pri vestnem hodniku, so v velikem avtu pričeli štirje streljati. Nekdo je zakričal v malem avtu, veliki avto se je pa izgubil ob bližnjem vogalu.

Thomas Prendergast, ki je opazoval ta dogodek z mostovža, je pozval policijo. Ko je prišla na lice mesta, je bil Campagna mrtev, Ciminello se je pa sukal okoli avta.

Na policijski postaji je policija obtožila Ciminello, da je zvalbil Campagna na mesto, da so ga lahko pobojniki ubili. Ciminello je trdil, da to ni res. Na policiji tudi ni hotel pojasniti, zakaj je on sedel na prvem sedežu, njegov prijatelj pa na zadnjem. V avtu so našli tri samokrese, ki so bili nabiti. Uradna številka je bila izdana Ciminello za avto Packardovega sistema, zdaj jo je pa imel na avtu Fordovega sistema. Zakaj je to storil, ga je vprašala policija. Toda on ni dal pojasnila.

Ciminello je precej razupita oseba. Preden ga je porota nekoč poslala v Joliet za tri leta, je bil med svojimi rojaki poznan kot "kralj črne roke".

VŽIGALICE NISO IGRACKE ZA OTROKE.

Chicago, Ill. — Desetletni David Bas se je igral z vžigalicami, pri tem se je pa vnela njegova obleka. Deček je zadobil tako hude opekline, da so ga prepeljali v bolnišnico, v kateri je naslednji dan umrl.

IZ PRIMORJA

Nevihla na Goriškem. — Dne 27. jun. popoldne je divjala v nekaterih krajih na Goriškem huda nevihta. Nad Gorico je grmelo in treskalo kakor v vojnih letih. Padala je tudi soda. Oblen dež je povzročil, da je voda trenutno napolnila goriški Korrenj, ki se je izpremenil v besen hudournik.

Samomor železničarja. — Pastirji, ki so te dni pasli živino na gmajni med Opčinami in Sežano, so zapazili, da visi na nekem drevesu mož. Raznesli so vest po vasi in na mesto so takoj prihili orožniki, ki so ugotovili, da je obesenec 30-letni službenec Pavel Milič, doma z Velikega Repna. Vzrok Miličevega samomora ni znan. Predno je mož šel z doma, je še izročil ženi 700 lir, nato pa se ni več vrnil. Orožniki raziskujejo sedaj ozadje samomora, da po možnosti doženejo, kaj je tiralo moža v tako žalosten konec.

Zverinska mati. — 34-letna prodajalka Marija Pentaš je imela svojčas razmerje z nekim postarnim gospodom. Šad tega razmerja je bil otrok, katerega je ženska povila pred kratkim. Stori la pa je to tako premišljeno, da ni nihče opazil poroda. Dete ženskega spola, ki je prišlo živo na svet, je zadavila in ga od-

netila v trgovino, kjer je bila zaposlena. Vrgla je zabojček med smeti. Policija je vendar doznala, da je Pentaševa porodila in je izvršila preiskavo na njenem stanovanju. Ker niso našli agentičesar, so se podali v trgovino, kjer so začeli brskati po smeteh. Kmalu je prišel na dan zabojček s strohnelim otroškim trupelcem. Morilka je priznala zločin in se nahaja sedaj v zaporu.

Krvav pretep zaradi dekleta. V gostilni Košuta na Kontovelu pri Trstu je prišlo zadnje dni do krvave drame radl ondi zaposlene natakariče Lojzke Puntarjeve. V gostilni so se nahajali opolnoči domači fantje in vojaki. Eden izmed vojakov se je začel nekaj amukati okoli Puntarjeve, ki je bila zaročena z Antonom Guštinom. Ta je bil navzoč in se je vmešal, da vojak neha nadlegovati njegovo nevesto. Guštin in vojak sta se sprila in v prepiru je vojak potegnil bajonet, s katerim je zabodel Guština ter ga teško ranil na senčih. Guština so takoj prepeljali v bolnišnico, kjer je kmalu umrl, vojak-morilec pa je pobežnil neznan kam. Oblasti ga še niso našle.

Smrtna kosa. V Saležu pri Zgoniku je umrl posestnik Ivan Grilanc.

Nekaj o razvoju in značaju angleščine

Med raznimi težkočami, s katerimi se priseljenc mora boriti, je učenje novega jezika brezdvomno najtežja. Velika večina priseljenecv ni imela prilike pridobiti vsaj temeljno znanje angleščine. Malokdo izmed priseljenecv — ako izvzamemo seveda one, ki prihajajo iz angleških pokrajin — je imel priliko učiti se angleščine v starem kraju in seznaniti se s temeljnimi zakoni njene slovnice. Večina priseljenecv sploh ni imela take izobrazbe, da bi takoj pojmovali slovnična pravila in njih pomen. Radi tega učenje angleščine ni zanje lahka stvar. Dejanjski v večini slučajev pridobivajo svoje znanje angleščine s tem, da si vtisnejo v spomin čim dalje večje število besed in izrazov brez nikaake zveze. V tovarni priseljenec pobere nekoliko besed, v štacuni nekoliko drugih in tako dalje. Ni čuda torej, da priseljenec razpolaga le s skromno količino angleških besed in izrazov, tudi potem, ko je živel v Ameriki že dolgo vrsto let.

Da človek pojmi značaj in sestavo angleškega jezika, treba nekaj znati o njenem razvoju, kajti sedanjí besedni sklad angleškega jezika s svojo ogromno količino izposojenih besed je odsev njegovega zgodovinskega razvoja. Angleški jezik je nastal iz zmesi raznih jezikov. Njegov besedni sklad je sestavljen iz snovi, ki izvirajo iz raznih izvorov; glavni izvori pa so trije jeziki; germanski (anglo-saksonski) jezik, latinščina in grščina.

Kakor znano, v prastarih časih je živel na angleških otokih narod, ki je govoril neki keltski jezik. Tekom dobe, ko se je rimsko cesarstvo razprostiralo po svetu, so rimske legije prišle na Angleško in rimska nadvlada je tam ostala za več kot tri stoletja. Tekom te dobe so vladajoči in izobraženi krogi rabili latinščino, ali ta ni izpodmaknila domačega jezika.

Ko so se za časa propada rimskega cesarstva rimske legije umaknile iz Angleške, prišli so drugi osvojevalci: najprej Anglosaksonci iz Nemčije in kasneje Vikingi iz Škandinavije. Ti so potisnile keltske domačine v razne kote dežele: na Veliko (Wales), Škotsko in Irsko. Anglosaksonske osvojevalce — torej germansko plemo — treba smatrati za ustanovitelje angleščine, kot jo danes poznamo. Stari keltski jezik je več ali manj preživel na Velškem in v delih Škotske in Irske, ali moderna angleščina ima le malo besed keltskega izvora. Anglosaksonščina je postala deželni jezik za nadaljnjih šest sto let, oziroma do osvojitve Angleške s strani Normanov leta 1066.

Normani so izvirali iz škandinavskih Vikingov (Norvežanov), znamenitih bojvnikov in morskkih tpyarjev, ki so na svojih

Logo of the organization with text: Zvezna Jedinota, Chicago, 17. Junija 1907.

GLAVNI STAN: 267-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 193, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:

Martin Zelenikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Francos A. Tauchar, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmančić, 13111 Bevington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Tarčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross Kans., za Jugoslap. Frank Kluhn, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 2653 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združiteljni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jože Oves, 6639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI IZDAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6333 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrzi takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vohbe se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, šigar naslov je zgoraj.

Vsi prisrivi na gl. porotni odesek se naj pošiljajo na naslov: Martin Zelenikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

malih čolnih ogrožali vse obmorske dežele. Del njih se je po raznih napadih naselil na onem delu francoske obali, ki leži nasproti Angleški, v takozvani Normandiji. Njihov škandinavski jezik se je tu čim dalje bolj pomešal s francoščino in postal nazadnje francosko narečje, normansko-francosko narečje, ki se v marsikaterem pogledu še danes razlikuje od drugih francoskih narečij. L. 1066 so ti pofrancoženi Normani pod vodstvom Viljema Normanskega osvojili Angleško v zgodovinsko tako pomembni bitki pri Hastingsu. Ta dogodek je imel največji vpliv na vso poznejšo zgodovino Angleške in tudi na razvoj angleškega jezika.

Normani so od tedaj tvorili vladujoči razred v deželi. Hoteli so takoj iztreti anglo-saksonski jezik in ga nadomestiti s svojim francoskim narečjem. Toda to se jim ni povsem posrečilo. Oba naroda sta se pomešala in posledica je bila, da je bilo k anglo-saksonskemu jeziku sicer dodanih mnogo normanskih besed latinskega in grškega izvora, ali podlaga jezika in njegovi slovnični temelji so ostali germanski.

Jezik je tudi v nadaljnem razvoju s največjo lahkoto prevzemal besede iz latinskega in grškega slovarja in to izposojevanje ni še končalo niti ne kaže, da bo sploh kdaj končalo, kajti v jeziku treba vedno novih besed in izrazov zlasti na raznih poljih znanstvenega napredka.

Po tej kratki zgodovinski črtici je morda primerno, da pogledamo, v kakem razmerju so v angleščini zastopani elementi iz raznih jezikov. Bržkone ga ni na svetu jezika, ki bi si ne bil izposodil kakih besed iz tujih jezikov. Kar je posebno pri angleščini je to, da je v njej toliko razmerje besed tujega izvora.

Francoske besede, ki so bile vcepljene v angleščino, izvirajo večinoma iz latinščine. Ako dodamo k njim one besede, ki so bile neposredoma izposojene iz latinščine, dobimo brkone štiri petine vseh angleških besed tujega izvora. Veliko manjše, ali še vedno znatno, zlasti v znanstveni rabi, je število besed grškega izvora. Ostanek tujih besed vsega angleškega slovarja in izvirajo iz raznih virov. Ako bi vse besede v velikem angleškem slovarju porazdelili po svojem izvoru, bi se izkazalo, da tuje ali nesaksonske besede so v odločni večini v vsem besednem skladu angleščine. Treba pa znati, da v takem velikem slovarju najdemo veliko besed, ki niso v splošni rabi in pomen katerih ni znan veliki večini pa tudi ne izobraženih ljudi.

Tako ako pregledamo vse besede, ki jih ta ali oni pisatelj rabi, bomo našli popolnoma drugačno razmerje med besedami saksonskega in tujega izvora. Od besed, ki jih je rabil Shakespeare, je baje 60 odstov saksonskega izvora; isto razmerje prevladuje približno v klasičnem prevodu svetega pisma. Ako torej štejemo le one besede, ki jih pisatelj rabi, bomo našli, da saksonske besede vendarle prevladujejo. Razmerje utegne biti silno različno, od 60 do nekeje celo 90 odstov vseh rabljenih besed.—F.L.I.S.

PISMA NA POŠTI

v Chicagu imajo George Durlavlič, št. 517; Milan Dueskovic, št. 519; J. Gore, št. 537; Tony Ječmen, št. 545; Antonija Malesich, št. 558; Poličar Vincenc, št. 572; Ignac Reeman, št. 577. Pisma dobite na glavni pošti v veži z Adams ceste. Poleg tekoče številke povejte kraj, odkoder pismo pričakujete.

Advertisement for SEVERA'S BALZOL. Includes text: "Dobre volje", "SEVERA'S BALZOL", "napravljeno prebravo naravno in lahko in je zanesljiva splošna tonika kadar telesni sistem oslabi. Pravo zdravilo soper dolgotrajno nezdravosti." and "W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA".

John Golob:
Na preriji
L
V rovu so mu odpovedali delo, in ni vedel kaj bi začel. Vedel je, da ni vredno čakati, ker mu itak ne vrnejo dela, kajti zapisan je v črno knjigo. Kolikokrat je že premišljeval, kako izvrstno bi bilo, ako bi ne bilo več treba delati za kapitaliste. Ali kaj napraviti? Kako se izogniti jutranji piščalki, katere tako zgodaj kliče na delo? Ko tako premišljuje se spomni, da je svoječasno slišal, da si človek lahko dobi "homestead", kar postane njegova last čez pet let.

Spomladanskega dne se odpravi na pot proti zapadu. Sonce je bilo še globoko za hribi, ko je pogljal konje. Po par urni vožnji se je prikazalo tam odzadaj, za njegovim hrbtom, izza najvišjega hriba. Ko se je ozrl nazaj, ni videl naselbine, v kateri je živel, in prav nič mu ni bilo žal. Okolica okrog pota ni bila zanimiva, ker kaj takega mu je bilo navadna stvar. Kamor se je ozrl, je videl neskončno valovito

planjavo, pravo zapadno prerijo. Tu pa tam se je vila med hribi dolga ozka dolina, po kateri je bil prostor za mali potok, a vode največkrat ni bilo. Pod takim večjim hribom je tudi vsiral majhen studenček, katerega voda se je pa hitro posušila, po suhi zamrznjeni. Konji so stopali enakomerno, on se je pa pogljal v svojo bodočnost.

Ko je prišel do male reke, katera se je vila med prerijskim hribom kot rešiteljica vsemu stvarstvu, se je ozrl na obzorje in je videl, da sonce že skoraj zahaja. Misli si je — Ravno prav; to je prostor, kjer bom prenočeval.

II
Po štiridnevni vožnji pride do prostora, kjer so bile hiše prav redko naseljene. Tam daleč proč je videl skupino hiš, za katere je mislil, da mora biti malo farmarsko mesto. Proti večeru ga je dosegel. Res, ni se motil. Bilo je par prodajalnih in nekaj saloonov. Šel je naprej skozi mesto in si poiskal prostor, kjer bi bilo pripravno, da bi se ustavil. Ustavil se je pri potoku, par sto

metrov od mesta. Tam so se lahko konji napili in napaali. Okrepčal se je nekoliko, nato se podal proti mestu, da se informira o raznih rečeh. Pred gostilno je stalo pol ducata osedlanih konj, ki so potrpežljivo čakali na gospodarja. Zavil je proti tej smeri in vstopil. Pri bari so stali bravi pastirji, ki so izgledali nekoliko vinjeni. Vaak je imel k pasu pripet velik samokres, in kot je izgledalo na prvi pogled, bi ga bil tudi vaak pripravljen rabiti vsako minuto. Pri mizi je v živahnem pogovoru sedela skupina renčarjev, za baro je pa stal gostilničar, človek, ki bi rad videl v tvoji žep, misleč si, je li vredno se ukvarjati s tujcem ali ne?

Ko naš znanec prikoraka počasi do bare, ga gostilničar vpraša, česa želi? V resnici ni vedel, kaj želi, vendar bi rad imel podrobnosti o okolici. Ker je vedel, da se gostilničarju zameri, ako ne bo dal nič izkupiti, in ravno to se osebe se je nameril dobiti potrebne informacije, si je naročil vrček piva, takoj nato pa se je skušal spustiti v daljši pogo-

vor, sprašuje, kako je okolica, ako bi se došlo delo in ako je še kaj rezervnega sveta odmerjenega za homestead?

Gostilničar je pojasnjeval, da je okolica prilično naseljena; dobi da pa tudi delo, posebno ako je izkušen "cowboy". Tam za hribom, ki se vidi proti zapadu, kakih deset milj od tu, je pa še dovolj sveta za homestead. Po enim krajih je zemlja še precej dobra, samo jako oddaljeno je, v samoti, kjer daleč naokoli ni nobenega človeka.

Med pogovorom je popotnik izpil čašo piva, se zahvalil za navodila ter odšel. Rojilo mu je le tisto po glavi, da hoče biti sam svoj gospodar, brez gospodarja.

Gostilničar pa, ko je tujec odšel skozi vrata, se je nasmehnil ter pripomnil blizu stojiščim: "Tu je zopet eden, ki si je prišel srce hladiti na prerijo. Ah kmalu mu bo dolg čas, odkuril jo bo, od koder je prišel."

Popotnik se je vrnil h konjem in vozu, kjer je bilo vse tako kot je pustil. Zavil se je v kočuh in zaspal.

III
Drugo jutro se je šele danilo, že je bil popotnik pripravljen naprej. Počasi se je pomikal naprej. Tu pa tam je skočil zajec preko pota, divje kokoši ter vaskovratna divjačina. Z bližnjih hribov se je pa oglašalo lajanje kajotov kot pozdrav pretakli noči.

Po dvadnevni vožnji je prišel na vrh gore, odkoder se mu je videlo, da se je pred njegovimi očmi odprl nov svet. Gledal je v dolino ter počutil, kot da je pol sveta njegovega. Predarjal je, v katero smer bi se napotil proti dotični smeri. Ravno nekoliko se je še videlo od dneva, ko pride na prostor. Tam pod veliko skalno je voda s šumom prihajala na površje in si delala pot po dolini. Konje je oprostil od voza, da si grede iskat živeža, in tudi on si je nekoliko privoščil. Nato pa se je vnel v travo in gledal v modro nebo. Gledal je vžigajoče se zvezde in počutil se je zadovoljnega na planjavi, v roki narave.

Ko je imel vse listine urejene za svoj homestead, si je pričel graditi hišo. V par tednih jo je zgradil iz malih hlobov. Imela je dve sobi, katerih ena je bila za kuhinjo in drugo ropotiljo, druga za spalnico. Ko je imel to dogotovljeno, si je pričel obdelovati svet, da bi kaj pridelal za zimo. Odstranil je s površja bolj velike predmete, si zemljo preorl ter pričel kakor se mu je videlo, da bo najboljšje.

Počutil se je jako zadovoljnega, veliko bolj kot pri svojem starem delu. Zdelo se mu je, da to poletje ne more kaj prida napraviti, zato se tudi ni prav posebno ukvarjal.

Ko je bila že jesen, se odpravi nekega dne v bližnje mesto, da si nakupi vse potrebno za življenje čez zimo. Vračajočega domov je približno sredi pota doletela nevihta. Videl ni delj kot par korakov pred seboj. Konji so vlekli voz le z največjo težavo. Izgledalo je kot da je cela prerija zavita v velikansko meglo. Že se je pričel bati, da zgreši pot. Po približno tri ure trajajočem viharju se je nekoliko razsvetlilo. Snega je padlo kake štiri palce. Ostala je burja, ki je raznašala sneg semtertja, tako, da je včasih izgledalo kot da pada iz zraka z najhujšo naglico. Začel je premišljevat, koliko ljudem je že prerija zvela življenje, kadar je pričel ta strašni ples, in tako daleč je on od tistega—?

Po trudopolni vožnji je vendar prilezel domov. Bil je še nekoliko oddaljen od hiše, ko je zagledal privezanega osedlanega konja. Takoj se je spomnil bližnjega soseda, "traparja", kateri ga je že par potov obiskal. Ko pride pred hišo, skoči z voza, in v tistem trenutku se odpro vrata: med vrati pa stoji ženska. Kar strmel je razočaranja; vedel ni, je li resnica ali prikazen. Ženska je bila v jahalni obleki, pri strani ji je visel na pasu srednje velikosti samokres in na nogah je imela škornje. Na prvi pogled je izgledala stara okrog devetnajst ali dvajset let. Lasje so ji bili temno plavi, oči rujave. Opazovala sta drug drugega par sekund. Njej se je že začelo dozdevati, da to mora biti gospodar hiše, nakar izpregovori: "Ali je to vaša hiša?"

On se zdrami: "Izgleda, da je resnica, kar vidim. Mislim sem, da vidim prikazen."

Ona se nalahno nasmehne ter prične: "Oprostite, ker ste me

našli tukaj. Prišla sem le po naključju, proti svoji volji. Jezdila sem po hribih in v svoji zamišljenosti sem se preveč oddaljila. V tistem me je pa dohitela nevihta, ter sama nisem vedela, kam grem. Ko sem prišla do te kočice, bi je na bila videla drugače, ako bi mi ne zabranila pot dalje. Takoj sem mislila, da je to kaka zapuščena hiša, ali ko sem prišla notri, sem opazila, da tu nekdo živi. Sedaj sem tukaj, za kar ne morem pomagati."

On je bil še vedno precej presenečen ter je odgovarjal, da je vse dobro, ker itak nima družine ter mu je dobrodošla. Izpregel je konje ter pričel nositi nakupljene reči v hišo. Ko je dokončal, pa napravil ognj v peči. Hiša se je kmalu nekoliko ogrela, in ogrela sta se tudi nova znanca.

Ona je sedela pri oknu in na videz opazovala burjo, kako se je igrala s snegom. Obenem je pa sledila kretnjam doleca. Kar naenkrat se pa obrne od okna in vzklizne: "Oh, ko bi vsaj doma vedeli, kje sem, da bi me prišli iskat!"

"To bo gotovo nemogoče, ker sedaj je že skoraj noč. Ako vas ravno iščejo, sem ne bodo prišli, ker ta prostor je nepoznan. Obenem pa vam ni treba skrbeti, ker tu sta dve sobi. Radevolje vam prepustim spalnico, kjer bodete brez skrbi kot doma," reče on.

Zahvaljevala se je, a obnem izražala strah, kaj poročajo doma. "Gotovo me bodo iskali tako dolgo, da me najdejo."

"Nocoj vam ne svetujem, da bi šli domov, akoravno je nevihta že precej ponehala," je on ugovarjal.

V koči je postalo prijetno toplo, in on je pričel pripravljati večerjo. Skrbno ga je opazovala, kako se zna pripraviti. Ko je pripravil na mizo, se mu je kar čudno videlo, ko je uredil za dve osebi, ker je že tako dolgo časa pripravil samo zase. Par posod, to je bilo vse.

Po večerji sta pričela pogovor o raznih rečeh. Iz pogovora je izvedel, da je ona hči bližnjega živinorejca, kateri je oddaljen od njegovega "homesteada" petintrideset milj in precej premožen.

Tudi ona je dobila od njega sliko, kako je prišel sem in kaj namerava v bodoče.

(Dalje prihodnjik.)

KOŽNE BOLEZNI
povzročajo mnogo trpljenja v teh slučajih je treba jemati:

SEVERA'S
ESKO
režubovalno mazilo.

Olažja razdraženje, odpravi arbečico in druge arbeče lupljenje na koži.

Cena 60 centov.

Poskusi to naprej pri lekarju.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

NAZVANJE DELNICARJEV SLOV. NAR. DOMA V WAUKEGAN, ILL.

V nedeljo, 19. julija, 1925 vrši se polletno zborovanje delničarjev v Narodnem domu, to ne ob dveh uri popoldne. Opazujem vas, da se iste gotovo polnoštevilno vdeležite, ker v grem za koristi in dobrot vaših članov. Slišali bodete poročila za PRETEKLEGA POLLETA in čitala se bodo tudi nova poročila, katera je treba po sklepu delničarjev, odobriti ali zboljšati predno se dajo v tisk. Torej pridite vsi na to važno sejo in se ne zanašajte na druge, temveč sami na sebe. Vsi na sejo dne 19. julija 1925. Z združenimi močmi za Slov. Nar. Dom. M. C. Waršek, tajnik.—(Adv.)

MEDVLADJE
SOCIALEN ROMAN.
Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)
12.
Ko so prišli Grudnovi in Rojnik h koncertu, se je mladi Slak sprehajal s svojim znanjem, učiteljem Osojcem, pred vhodom, kjer je bil blagajničar. Vidno ga je razveselilo, ko jih je opazil.

— Vsak čas bo pričelo, — je dejal, — mesta so po večini že zasedena!

— Ali je grofica Strassnigova že v dvorani? — je vprašala Grudnovka in gledala z nekim zadovoljstvom mladega moža z žepo glavo. Mladi Slak ni poznal grofice in ni mogel povedati.

Stopili so v dvorano, ki je bila lepo okrašena s palmetami, z brljanovimi verigami, z grbi in zastavicami. Sijajno je odsevala v električnih lučih in sijajno so odsevale fine obleke najrazličnejših krojev in barv. Povsod žale, ameh, zadovoljstvo in brezskrbnost, kakor bi ne moglo vse ono trdo in mučno življenje tam zunaj nikogar vseh teh ljudi niti z rahlim dihom doseči.

Grudnovka je postala in zrla okrog po sedežih, kakor bi nekoga iskala.

— Še živahneje bi bilo, če ne bi imeli smole tam doli, je omenil polglasno Rojnik svaku.

— V vojni se živi le od sedanjosti, kaj bo jutri, na to se ne misli! Je modroval Gruden in se previdno ozri okrog, če ni kakega nepotrebnega prisluškovalca.

— Toda tile tukaj so vsi na varnem — je ugovarjal Rojnik.

— Grofica je sama, se je obrnila Grudnovka k bratu, — brez hčere! Kaj bo neki vzrok?

Na obrazu ji je bilo poznati nezadovoljstvo in brat se je nehote vprašal, zakaj. Takoj nato je pokazala mlademu Slaku prazne sedeže in odšla sta tjakaj. Bila je sijajno pripravljena in Rojnik si je moral priznati, da je videti dosti mlajša, kakor je v resnici. Očividno je njena sijajnost vplivala na mladega Slaka, ki je bil razigran in se je ves čas šalil, dokler niso dali znamenja, da se koncert prične.

Spored so izvajali večinoma nadomestni častniki, glasbeniki po poklicu. Bili so raznih narodnosti, a so se vendar prilagodili drug drugemu, saj so vsi enako sovražili vojno, ki jim je neplodno ubijala leto za letom življenja, ustvarjanja in svobode.

Rojnika so zanimale pevске točke in nestrpno je pričakoval slovenske pesmi. Nekoliko tesno mu je bilo, bal se je, da bo pesem njegovega ljudstva kakor nadležna tujka med vsemi drugimi, neumljiva in daljna, brez lepote in moči.

Toda že ko se je pevec oglasil, je Rojniku odleglo. Čutil je, da srca ne morejo ostati hladna. Pevec je bil prepričan in njegova pesem je prepričevala.

— Razumejo, — je pomislil Rojnik, — ni jim tuje! Torej nismo manj vredni. Nepoznani smo, a pod njimi nismo!

Ko so odhajali s koncerta, je Grudnovka počakala grofice Strassnigovo, da poizve, zakaj ni hčere k prireditvi. Mlada grofica Natalija si je šla z bratom ogledat v Oglej krasno baziliko in oni kip Krista, ki s križa polaga roko na umirajočega vojaka, delo, ki je ostalo valed bega vojske nedovršeno.

— Ali gremo v kavarno? — je vprašal Gruden s svojim glasom, kakor bi se hotel s kom spreti, ko se je grofica odpeljala.

Vai so bili za kavarno. Razgovor se je sukal največ okoli koncerta, ki se je tako posrečil in jim prinesel dvojno zadoščenje, dokler ni Rojnik sprožil povsem drugega, o obsehnih legionarjih, ki jih kar ni mogel pozabiti.

— Felonija, — je menil Gruden; — tu je zakon nezprosčen. S svojega stališča ima vojaška oblast prav, ali ne?

Mladi Slak in Osojec, šibak mož rdečkastih las in pristrženih brk, sta hkrati planila. Tudi s svojega stališča da nima oblast prav, sta ugovarjala in naštevala razloge.

— Sami so šli v smrt, vedeli so, da gredo v smrt! — je trdil Slak. — Zaničevanje smrti vedno imponira in ravno tega vojaški zakon ne razume!

— Jurista nista! — je oporekal Gruden.

— Tudi ni treba, da bi bila! — je odgovoril naglo učitelj. — To je turški sistem, brez kakršnegakoli pravoznanstva! Ko so Turki tili skoli sotesko Šipko, so v Svilen gradu pobesili Bolgare na obeh straneh glavne ulice po drevju, Mi jih seve še prekašamo.

Gmedaj se je ozri okrog, gospo pa je zanimalo, kako da so ravno Čehi tako neustrašni.

— Zgodovina in morda tudi sokolska vzgoja bo vzrok, — je hitro razložil Osojec, ki je izza mladosti telovadil, da si utrdi šibko telo.

— Pa ni to nekako v nasprotju s sokolsko mislijo? — je vprašal Gruden.

Osojec ga je pogledal, ni ga mogel takoj razumeti.

— Politika mislim — je pristavil Gruden. Nasprotno, to je celo v bistvu ideje same!

— Kakor se vzame! — je trdil spet prvi.

— Sokolstvo ima predvsem namen ojačiti in razviti telo, skrbeti za telesno in npravno zdravje. Kakor hitro seže dalje, se proglašajo za nekako narodno vojsko, izgubi svojo upravičenost in svojo misljo.

— Tako naziranje ni narodno! — je zavrnil Slak burno.

— In je reakcionarno! — je pristavil Osojec.

Grudnu se je poznalo, kako sta ga obe besedi zadeli, vendar je ohranil svojo hladnost.

— Govoril sem splošno — je odgovarjal — in zato me nista razumela. Stvar je kaj preprosta! Če se sokolstvu pravi narodna vojska, potem je v današnjih razmerah sokolstvo ponižano v militarizem. Ne zabite namreč, da je militarizem zlo in da vprašanje ljudske vojske v državi v resnici še ni rešeno in razmotano! Ali me razumete?

Besede so bile jasne in umljive, vendar sta nasprotnika še vedno ugovarjala, češ, da je sokolstvo sestav, — ki določuje človeku vsak korak, vse mišljenje.

— Saj tega nisem pobijal, — se je branil Gruden, — le bistvo sem hotel pokazati!

Segrevali so se bolj in bolj in Grudnovka se je dolgočasila pri tem prerekanju.

Železnico po soški dolini so torej naposled popravili! — je vrgla med debaterje. — Baje ni več nevarnosti pri vožnji!

— Bil sem že peš do Bače — je omenil Osojec, — pa bi še enkrat hotel tja gor! Nekaj nenavadnega!

Tudi drugi so bili istega mnenja in gospa je v šali predlagala, naj bi napravili izlet. Misel je bila zapeljiva in preden so zapustili kavarno, so se dogovorili. Vreme se je kazalo ugodno — začela je že pritisnati suša — zato so določili v prihodnjem tednu dan, ko se odpravijo na pot do Bohinja, da se nekoliko umaknejo vojnemu ozračju, ki je svinčeno težko ležalo na pokrajini in na ljudeh.

13.
Rosno jutro je blestelo nad mestom, ko sta šla Rojnik in sestra na postajo. Dogovorjeno je bilo, da se sestanejo tam s Slakom in Osojcem. Zadnji trenutke je objubila Grudnovki tudi mlada grofica, da se udeleži izleta.

Že od daleč je bilo videti Slaka in Osojca, ki sta se sprehajala na širokem prostoru pred postajo. Osojec je bil preprosto napravljen, Slak pa v bahavi turistovski obleki, ki se je njegovim visoki postavi lepo podajala. Oba sta imela polno naložena nahrbtnika. Ni bilo treba mnogo čakati, da je od druge strani pridrdral voz z mlado damo.

— Grofica Natalija! — je vzkliknila Grudnovka. — Bolj preprosto se res ni mogla napraviti!

Bila je visoka in vitka, še previtka v aivi obleki, z rožnatim šalom in tankim nepremoljivim plaščem.

Predstavili so se, grofica je bila prav tako preprosta in nepriljudnega vedenja, kakor je kazala vsa njena zunanost.

— Lepo dekle! — si je dejal Rojnik in upri oči v mlado grofice. Opazil je sijajno belino njenega vratu in spreletelo ga je kakor slast.

(Dalje prihodnjik.)

— Sami so šli v smrt, vedeli so, da gredo v smrt! — je trdil Slak. — Zaničevanje smrti vedno imponira in ravno tega vojaški zakon ne razume!

— Jurista nista! — je oporekal Gruden.

— Tudi ni treba, da bi bila! — je odgovoril naglo učitelj. — To je turški sistem, brez kakršnegakoli pravoznanstva! Ko so Turki tili skoli sotesko Šipko, so v Svilen gradu pobesili Bolgare na obeh straneh glavne ulice po drevju, Mi jih seve še prekašamo.

Gmedaj se je ozri okrog, gospo pa je zanimalo, kako da so ravno Čehi tako neustrašni.

— Zgodovina in morda tudi sokolska vzgoja bo vzrok, — je hitro razložil Osojec, ki je izza mladosti telovadil, da si utrdi šibko telo.

— Pa ni to nekako v nasprotju s sokolsko mislijo? — je vprašal Gruden.

Osojec ga je pogledal, ni ga mogel takoj razumeti.

— Politika mislim — je pristavil Gruden. Nasprotno, to je celo v bistvu ideje same!

— Kakor se vzame! — je trdil spet prvi.

— Sokolstvo ima predvsem namen ojačiti in razviti telo, skrbeti za telesno in npravno zdravje. Kakor hitro seže dalje, se proglašajo za nekako narodno vojsko, izgubi svojo upravičenost in svojo misljo.

— Tako naziranje ni narodno! — je zavrnil Slak burno.

— In je reakcionarno! — je pristavil Osojec.

Grudnu se je poznalo, kako sta ga obe besedi zadeli, vendar je ohranil svojo hladnost.

— Govoril sem splošno — je odgovarjal — in zato me nista razumela. Stvar je kaj preprosta! Če se sokolstvu pravi narodna vojska, potem je v današnjih razmerah sokolstvo ponižano v militarizem. Ne zabite namreč, da je militarizem zlo in da vprašanje ljudske vojske v državi v resnici še ni rešeno in razmotano! Ali me razumete?

Besede so bile jasne in umljive, vendar sta nasprotnika še vedno ugovarjala, češ, da je sokolstvo sestav, — ki določuje človeku vsak korak, vse mišljenje.

— Saj tega nisem pobijal, — se je branil Gruden, — le bistvo sem hotel pokazati!

Segrevali so se bolj in bolj in Grudnovka se je dolgočasila pri tem prerekanju.

Železnico po soški dolini so torej naposled popravili! — je vrgla med debaterje. — Baje ni več nevarnosti pri vožnji!

— Bil sem že peš do Bače — je omenil Osojec, — pa bi še enkrat hotel tja gor! Nekaj nenavadnega!

Tudi drugi so bili istega mnenja in gospa je v šali predlagala, naj bi napravili izlet. Misel je bila zapeljiva in preden so zapustili kavarno, so se dogovorili. Vreme se je kazalo ugodno — začela je že pritisnati suša — zato so določili v prihodnjem tednu dan, ko se odpravijo na pot do Bohinja, da se nekoliko umaknejo vojnemu ozračju, ki je svinčeno težko ležalo na pokrajini in na ljudeh.

13.
Rosno jutro je blestelo nad mestom, ko sta šla Rojnik in sestra na postajo. Dogovorjeno je bilo, da se sestanejo tam s Slakom in Osojcem. Zadnji trenutke je objubila Grudnovki tudi mlada grofica, da se udeleži izleta.

Že od daleč je bilo videti Slaka in Osojca, ki sta se sprehajala na širokem prostoru pred postajo. Osojec je bil preprosto napravljen, Slak pa v bahavi turistovski obleki, ki se je njegovim visoki postavi lepo podajala. Oba sta imela polno naložena nahrbtnika. Ni bilo treba mnogo čakati, da je od druge strani pridrdral voz z mlado damo.

— Grofica Natalija! — je vzkliknila Grudnovka. — Bolj preprosto se res ni mogla napraviti!

Bila je visoka in vitka, še previtka v aivi obleki, z rožnatim šalom in tankim nepremoljivim plaščem.

Predstavili so se, grofica je bila prav tako preprosta in nepriljudnega vedenja, kakor je kazala vsa njena zunanost.

— Lepo dekle! — si je dejal Rojnik in upri oči v mlado grofice. Opazil je sijajno belino njenega vratu in spreletelo ga je kakor slast.

(Dalje prihodnjik.)

ZASTAVE
AMERIŠKE, SLOV. HRV.—! SIGURNO 25% CENEJE
REGALJE, PREKORAMNICE, TROBOJNICE, ZNAKE, KAPE, UNIFORME, ITD. KOD DRUGOD
VICTOR NAVINŠEK
331 Grove St., Conemaugh, Pa.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.
Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebšline. Poskusi in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcennejši.
Grocerijam, slabičarjem in v prodajalne železnice damo primerno popust pri večjih naročilih. Pišite za informacije na:
FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.
Agitirajte za "Prosveto!"

Tiskarna S. N. P. J.
SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNILSKO DELO PRVE VERSTE.

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.